

Listy přátelské

RADOMIL ŠOLC

Listuji korespondenci více jak dvanáctiletou, kterou jsme si v pravidelných měsíčních lhůtách vyměňovali s PhDr. Juliem Endersem. Představuje svazek dvakrát sedmdesáti přátelských listů. Dnes obsahuje než řádky teskné, neboť víme, že už nikdy nebude pokračováno v oněch přátelských výměnách názorů s Malou Morávkou. Ani o soukromých starostech, ani v úvahách o pravém původu Rukopisů.

□

Někdy se rozpomněl na svoji sokolskou činnost: ... *ve svém rodišti v Čáslavi jako školák; po přestěhování do Písku jsem ji již neobnovil. ... Pamatuji se ještě na úmrtí Renaty Tyršové, kterého jsme želeli v roce 1937. Psali jsme o ní též školní práci z češtiny. V publikacích z nichž jsme čerpali základní poučení jedno chybělo, totiž, že zesnulá byla i přesvědčenou obhájkyňi RKZ ...* (26. září 1994)

□

O turnovské akci [1] vím, že hodně účastníků besedy bylo z řad Pekařovy společnosti, která ovšem nadále velmi ctí svého ideového zakladatele. Já se přiznávám, že v něm vidím osobnost dosti rozpornou. Líbí se mi třeba jeho vztah k našim dějinám, včetně smutně proslulého Jiráskova Temna, které mělo na naši intelektuální i laickou veřejnost zřejmě větší vliv než všechna učená povídání. Souhlasím také s tím, jak Pekař hájil starobylost Kristiána. ... Sám jsem se věci systematicky nezabýval, ale pokud mohu do toho mluvit, hájil bych také starobylost textu, a to z místních jmen, jež jsou nepochybně velmi správná a také archaická. Z Pekaře by se dalo ledacos vytěžit i ve sporu o Hostýn, ale to se mi zdá už příliš obehnané. ... Pro rukopisníky je ovšem nejznámější jeho argument o Hrubé Skále. Protože to není v zásadě problém jazykovědný, nevěnoval jsem tomu přílišnou pozornost. Sám zatím držím teorii, že jde o „Hruboskalsko“, tedy o celý masiv skal, jaké jsou v místě dosud a jak jsou také nazývány v turistických příručkách a mapách. (23. října 1995)

□

Dívám se na obránce RKZ tak trochu jako na větší rodinu, jejíž členové nemají, nebo by neměli mít, tajemství jeden před druhým. (23. května 1996)

□

Ve smyslu etika Příhody [2] pravíciho, že „rukopisný mýtus je méně pravdivý, než o něm prohlásil Masaryk“, mám rozšifrování dvoje: předně Rukopisy jsou takový brak, že vůbec není třeba se jimi zabývat. Tohle ovšem vypadá jako hotový

nesmysl, ale přece jsem se potkal s téměř doslovně souhlasným míněním. Pronesl je nějaký Dr. Bouček ve Slově [3], nebo jak se ten plátek jmenuje, že mu Hankova staročestina nestojí za to, aby se jí snažil rozumět, nebo ji přesně citovat: vytkl jsem mu v dopisu chybnou citaci RZ a neporozumění některým místům. Ten druhý výklad by mohl být takovýto: RKZ sice nejsou starobylé, ale nemohly vzniknout ani jako falzum z počátku minulého století: pocházejí z doby někdy mezi oběma časovými termíny. To je ovšem hloupost, dokonce myslím větší než to konstruování falza. ... Někdy to na mne dělá dojem, jako by si páni vědátoři nechávali několik zadních vrátek a nevěděli, do kterých se uchýlit, budou-li přece jen musit upustit od dnešních bludných teorií. (27. dubna 1998)

□

Za svých dětských let jsem tam pod Černou Skálou, Černým lesem ... trávil po osm let čas prázdnin a nebo celé prázdniny. Bydlili jsme v Přešticích v hotelu U legionáře, který už asi neexistuje, býval na rohu hlavní třídy, která běží od památného Dienzenhoferova kostela dolů na přeštické náměstí. Poblíž byla úzká ulička k řece Úhlavě, přes lávku se přešlo do luk a polí, potom do lesů a vrchů, jež si ještě dobře pamatuji. ... Dobrovského a Šmilovského kraj ... Za zmínku stojí též obec Lužany, kde bydlil a působil veleznámý příznivec věd a umění Hlávka. O podporu z nadace jim založené kdysi žádala naše Společnost a dostala odpověď, že bychom musili předložit příznivý posudek od některé z domácích vědeckých institucí. Už vidím naše vědátoři, jak píšou takové doporučení, až se jim uši nad hlavami třepetají, a slyším zlatáčky, jak cinkají, hrnouce se z poloprázdné státní nebo nadační pokladny. Vzpomínám tu na Flajšhanse, který prý psal svoji Obranu RK v naději na deset tisíc zlatých od Hlávky, dokáže-li pravost Rukopisu; nevím, jak to dopadlo. (25. září 1998)

□

Přijela za mnou sl. Lucie Hradilová [4] se svým kolegou ... Přivezla knihy a vůbec písemné materiály, které jsem k její diplomové práci zapůjčil. Vrátila vše v bezvadném stavu bez jediného zaváhání. Strávili jsme všichni tři pěknou hodinku nebo něco navíc u mne u kávy. Z toho, co jsem se dozvěděl, mohu radostně konstatovat, že kladů bylo více. Předně skončila, jak se zdá, alespoň v některých univerzitních střediscích, ta jednotná fronta odpůrců RKZ, které stabilně říkám „oficiální“; tento přídomek je prý již nevhodný, neboť mínění jsou značně různorodá, jsou i hlasy nám příznivé, ač se prý vše myslím při Luciině obhajobě její práce – konalo v duchu leckdy značně bouřlivém. Oba moji návštěvníci bez váhání odsoudili Ivanovovy hokuspokusy, s nimiž prý již není třeba se zabývat. (21. března 2001)

Také jsme sháněli za protektorátu arijský původ svého rodu. Tradice přenášená ústně a nepochybně mylná, říkala, že jsme z Anglie – ale Endersů je mnoho v blízkém i vzdáleném Německu; osada Ondřejov je vedena i jako Endersdorf. Zachoval se také nějaký starý deník pořízený naším předkem. Je psán německy, ale v držení jej nemám. Měl jej strýc, bratr mého otce, ale po jeho smrti se zřejmě ztratil. Byl prý velmi špatně čitelný. Jinak byli mezi mými předky hlavně řemeslníci, pekaři, zámečníci; jen v poslední generaci lidé od pera. Jeden Enders je také jmenován ve famózním Sborníku RKZ – Dnešní stav poznání. Snad měl v Praze nějakou tiskárničku, ale byl-li to příbuzný, není zjištěno. (5. června 2001)

□

Já jsem od Karbusického kdysi něco četl a nemohl jsem souhlasit. Tehdy jsem byl ve styku s Šonkou, který mluvil o svých spolupracovnících i odpůrcích vždy decentně. Ať z badatelské tolerance nebo opatrnosti, ale o Karbusickém řekl lapidárně: „To je blbec.“ Snad mi nezazlíte, že to tak bezohledně reprodukuji. Karbusický zřejmě psal podobně jako Kalandra. Oba dokonce upírali existenci některým našim Přemyslovcům. (16. ledna 2002)

□

Svatopluk Čech naráží na RKZ jak v Petrklíčích, tak i Pestrých cestách po Čechách, konaných profesorem Kostlivým. Myslím, že v zásadě byl básníkův poměr k textu naprosto kladný, ze jeho starobylost uznával. Ale na jednom místě si dělal trochu legrace z Hattaly, zejména mu vytykal, že se se svou obranou příliš loudá. (27. března 2002)

□

Skonu Prof. Sticha je nepochybně nutno zvlášť litovat. Byl to vynikající člověk a zřejmě i vzácný zjev mezi lidmi, kteří na našich školách působili a působí. Většinou dělali a snad ještě dělají kariéru po cestičkách velmi křivolakých. Vzpomínám na výrok jednoho svého dobrého známého, člověka obdobných vlastností, jaké měl Stich: „Vy, Endersi, byste se rád dostal na fakultu nebo podobný ústav. Ale kdyby se vám to podařilo, pochybuji, že byste měl tak upřímný pohled i výraz očí, jaký máte teď.“ Bylo to ovšem v době velmi dávné. Také to nepíši proto, aby na mne padalo nějaké nezasloužené světlo. Ale poměry na univerzitách, a ještě na pražské Filosofické fakultě zvláště, to dobře vystihuje. (15. dubna 2003)

□

Líbí se mi, že Třeštík v Mýtech kmene Čechů posouvá příchod – nebo snad vystoupení – českých Slovanů do 6. nebo 7. století po Kr. a také to, že jde-li skutečně o přesídlení v rámci stěhování národů, jsou tu dle mého mínění celkem vystiženy směry tohoto putování. Ale přece mám výhrady hned od počátku. Ani ne tak k tomu, že se Třeštík obešel bez RKZ, to už patří ke společenskému bontonu. Ale

nevím, proč stále přemílá jen Kosmu a Kristiána, jako by nebylo nic jiného. Nedbá příliš, jak soudím, archeologických objevů z poslední doby; nezmiňuje se o Ptolemaiově mapě. Jestliže vidí českou pravlast částečně na Ukrajině, měl by snad odůvodnit, kudy odtamtud Čechové šli, jestliže neuznává výslovné tvrzení z RZ, že se dalo „přes tři řeky“, jimiž mohly být – přes pokusy o jiné identifikace – jen Visla, Odra a Labe. Třeštit klade vznik pražského Hradu až do doby Spytihněva Prvního, tedy do doby poměrně pozdní a nevysvětluje, kde bydlil Bořivoj a jeho předchůdci. (29. prosince 2003)

□

Golla jsme již také spolu protírali. Zdá se, že to byl také člověk, s nímž to šlo nahoru a dolů, zprava doleva. Od jeho rytmického rozboru RZ, uveřejněného, tuším v Osvětě, byla ještě dlouhá cesta k těm germanofilským projevům. ... Prý se strhla hotová „bitva o Golla“, v níž byli jeho odpůrci i straníci. Zase ten osud našeho národa, který vidí zlý úmysl v každé změně vědeckého i politického přesvědčení hned velezradu. (31. října 2004)

□

Ty Vánoce ve mně budí mnoho vzpomínek. Naše domácnost byla čtyřčlenná: otec, matka, já a matčina mladší sestra, jež s námi strávila většinu svého neobyčejně pracovitého života. Před Vánoce byly ovšem hlavním předmětem činnosti nákupy, vaření a pečení, při tom všem jsme my muži spolupůsobili měrou jen skutečně nepodstatnou. Ale nejdůležitější byl patrně generální úklid. ... Otec na to žehral a posílal v duchu a někdy dokonce nahlas všechny svátky ke všem čertům. O svém světovém názoru a náboženském přesvědčení nikdy nemluvil, ale vím, že v Boha věřil, neuznáváje při tom žádnou církevní obec za hodnu toho, aby snad do ní vstoupil. A když všechna ta činnost skončila, dopálen jsem býval i já. Ženy si totiž na Štěpána sedly ke stolu s ulehčeným oddechnutím „tak, a teď budeme mít také svátky“. To se přinesl z pudy velký pytel ústřížků a útržků látek, třídilo se, páralo, přešívalo podle potřeby. (19. prosince 2004)

Poznámky

[1] Mínen přednáškový večer České společnosti rukopisné v Turnově dne 5. října 1995 ke stému výročí namalování dioramatu Pobití Sasiků Micolášem Alšem (srv. *Zprávy České společnosti rukopisné*, řada 5, č. 3).

[2] V televizním pořadu Sněží, březen 1998.